DHISORA ADVISORY

Playbook การใช้ AI ในงานบัญชีการเงิน

Judgment และ Human Oversight

เชื่อมดุลยพินิจ อำนาจ ความเสี่ยง การควบคุม และหลักฐานให้ทำงานร่วมกัน

ฉบับสังเคราะห์และออกแบบใหม่ สำหรับ CFO ผู้บริหารและเจ้าของกระบวนการ

10 ตุลาคม 2569 | 10 October 2026
ฉบับ 1.0.1

จากหลักการสู่การปฏิบัติ

เลือก use case ที่มีคุณค่า ออกแบบอำนาจและการควบคุม ทดสอบก่อนเริ่มใช้ เก็บเหตุผลของการตัดสินใจ และเตรียมการหยุดกับกลับมาใช้งาน

ประกอบด้วยแนวทางปฏิบัติ 12 บท กรณีสมมติ 2 เรื่อง และแบบฟอร์มแก้ไขได้ 8 ชุด

DHISORA Advisory — บทความและ Playbook

ขอบเขตการใช้เอกสารและสิทธิการเผยแพร่

ฉบับเผยแพร่เพื่อการศึกษาและอ้างอิงทั่วไป | Version 1.0.1 | 10 October 2026

วัตถุประสงค์และขอบเขต

Playbook นี้จัดทำเพื่อการศึกษา การหารือ การประเมิน และการออกแบบแนวทางใช้ AI ในงานบัญชีและการเงิน เนื้อหาเป็นแนวทางทั่วไป ไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง เอกสาร หรือระบบของกิจการใดเป็นรายกรณี

ขอบเขตวิชาชีพและการนำไปใช้

เนื้อหาไม่ใช่คำแนะนำเฉพาะกิจการด้านกฎหมาย ภาษี การลงทุน หรือการบัญชี ไม่ใช่รายงานการสอบบัญชี รายงานให้ความเชื่อมั่น การรับรองระบบ หรือการยืนยันการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐาน ก่อนนำไปใช้ ให้ผู้มีหน้าที่และอำนาจที่เหมาะสมสอบทานข้อเท็จจริง ข้อมูล ความเสี่ยง การแบ่งแยกหน้าที่ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้ผู้เชี่ยวชาญตามลักษณะงาน

ตัวอย่าง แบบฟอร์ม และผลลัพธ์

กรณีสมมติใช้เพื่ออธิบายแนวคิด ไม่ใช่ผลการให้บริการแก่ลูกค้าจริง แบบฟอร์มเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบ ต้องกำหนดเกณฑ์ ข้อมูล อำนาจ และผู้รับผิดชอบของกิจการก่อนใช้ การใช้เอกสารไม่ได้รับประกันผลประกอบการ การผ่าน IPO การยอมรับจากผู้สอบบัญชีหรือหน่วยงานกำกับ หรือประสิทธิผลของการควบคุมและระบบ AI

แหล่งอ้างอิงและการว่าจ้าง

ให้ตรวจฉบับที่มีผลใช้ ขอบเขตการบังคับ และแหล่งทางการ ณ วันที่นำไปใช้ การกล่าวถึงกรอบหรือมาตรฐานไม่ได้หมายความว่าทุกข้อใช้บังคับกับทุกกิจการ หรือองค์กรผู้ออกกรอบรับรอง DHISORA การดาวน์โหลด การอ่าน หรือการติดต่อเบื้องต้นไม่ถือเป็นการว่าจ้างหรือการยืนยันรับงาน ขอบเขต ผลงาน ค่าบริการ และความรับผิดชอบต้องตกลงแยกต่างหาก

ขอบเขตการใช้เอกสารและสิทธิการเผยแพร่ ต่อ

ฉบับเผยแพร่เพื่อการศึกษาและอ้างอิงทั่วไป | Version 1.0.1 | 10 October 2026

การอ่าน การอ้างอิง และการใช้ภายใน

อนุญาตให้อ่าน ดาวน์โหลดเพื่อใช้อ้างอิง และปรับแบบฟอร์มสำหรับใช้ภายในกิจการของผู้ใช้ได้ โดยระบุแหล่งที่มาและเลขรุ่นของ DHISORA ในสำเนาที่ปรับ และแสดงว่าเป็นฉบับที่ผู้ใช้ปรับเอง การอ้างข้อความบางส่วนต้องรักษาความหมายและบริบท ไม่ทำให้เข้าใจว่า DHISORA รับรองงานหรือข้อสรุปของผู้ใช้ ทั้งนี้ไม่กระทบข้อยกเว้นหรือสิทธิที่กฎหมายกำหนด

การเผยแพร่ต่อและสิทธิของบุคคลอื่น

แนะนำให้แชร์ลิงก์ฉบับล่าสุดบนเว็บไซต์ การเผยแพร่เอกสารเต็มฉบับต่อสาธารณะ การแปลหรือดัดแปลงเพื่อเผยแพร่ การขาย การรวมในสินค้า บริการ หรือหลักสูตรเชิงพาณิชย์ และการใช้ชื่อหรือเครื่องหมายเพื่อสื่อการรับรอง ต้องขออนุญาตเป็นหนังสือก่อน เว้นแต่กฎหมายอนุญาต สิทธิในมาตรฐาน เอกสาร และเครื่องหมายของบุคคลอื่นยังเป็นของเจ้าของสิทธิแต่ละราย การอนุญาตของ DHISORA ไม่ได้ขยายไปถึงสิทธิเหล่านั้น

หน้าที่ของผู้ใช้และขอบเขตความรับผิด

ผู้ใช้ต้องใช้ข้อมูลอย่างถูกต้องตามกฎหมายและหน้าที่ของตน สอบทานก่อนตัดสินใจ และไม่ใช้เอกสารเพื่อสร้างข้อความเท็จ ทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด หรืออ้างการรับรองที่ไม่มีอยู่จริง ข้อความนี้อธิบายขอบเขตของเอกสารและไม่ได้ตัดสิทธิของบุคคลใด หรือยกเว้นหน้าที่และความรับผิดที่กฎหมายไม่อนุญาตให้ยกเว้น

ฉบับเผยแพร่และการแจ้งแก้ไข

ฉบับ 1.0.1 เผยแพร่ 10 ตุลาคม 2569 เพิ่มข้อความขอบเขตการใช้และสิทธิการเผยแพร่ พร้อมจัดรูปแบบ PDF จาก Playbook ฉบับ 1.0 ภาษาไทยและคำแปลภาษาอังกฤษ หากพบข้อความคลาดเคลื่อนหรือต้องการขออนุญาต โปรดระบุหน้า ข้อความ และเลขรุ่น แล้วติดต่อ dhira@dhisoraadvisory.com

สารบัญ

1 เป้าหมายและวิธีใช้ Playbook 5
2 ภาษากลางและความต่อเนื่องของชุดบทความ 6
3 เลือก Human Oversight ตามบริบท 7
4 บทบาท อำนาจและการแบ่งแยกหน้าที่ 8
5 เชื่อมความเสี่ยงและการควบคุม 9
6 วงจรนำไปใช้และเกณฑ์ผ่านแต่ละขั้น 10
7 ทดสอบและตัดสินความพร้อม 11
8 การปฏิบัติและหลักฐานในงานประจำ 12
9 หยุด จำกัดวงและกลับมาใช้งาน 13
10 กรณีสมมติประมาณการผลขาดทุนด้านเครดิต 14
11 กรณีสมมติงานจับคู่รับเงินปริมาณสูง 15
12 วัดคุณค่าและขยายขอบเขตอย่างมีเหตุผล 16
แบบฟอร์ม 1 Use Case Card 17
แบบฟอร์ม 2 Risk and Control Matrix 18
แบบฟอร์ม 3 Authority and Oversight Record 19
แบบฟอร์ม 4 Judgment Record 20
แบบฟอร์ม 5 Test Plan and Results 21
แบบฟอร์ม 6 Go Live Decision Record 22
แบบฟอร์ม 7 Incident and Restart Record 23
แบบฟอร์ม 8 Management Monitoring Review 24
แหล่งอ้างอิงด้าน Governance และ Control 25
1 COSO GenAI 2026 25
2 NIST AI RMF และ GenAI Profile 25
3 ISO IEC 42001 2023 25
4 EU AI Act 25
5 ธปท แนวนโยบาย AI 12 ก.ย. 2568 25
6 IIA Statements of Position 25
แหล่งอ้างอิงด้านวิชาชีพและ Human Oversight 26
7 TFAC มาตรฐานรายงานทางการเงิน 26
8 TFAC มาตรฐานการสอบบัญชี 26
9 European AI HLEG 2019 26
10 Australian DTA Key Terms 26
11 Federal Reserve SR 26 2 26
บันทึกการกลั่นกรองและทิศทางเนื้อหา 27

1 เป้าหมายและวิธีใช้ Playbook

คุณค่าของการใช้ AI ในงานการเงินควรประเมินจากการตัดสินใจและผลการปฏิบัติที่ดีขึ้น ภายใต้ขอบเขต อำนาจ และการควบคุมที่เหมาะสม ความเร็วในการผลิตผลลัพธ์เพียงอย่างเดียวไม่แสดงคุณค่าทั้งหมด และการมีคนลงนามไม่รับประกันว่าผลลัพธ์ถูกต้องหรือพึ่งพาได้

Playbook นี้ออกแบบสำหรับ CFO ผู้บริหาร เจ้าของกระบวนการ และผู้กำกับดูแล ใช้เลือกกระบวนการ วางบทบาทและอำนาจ ออกแบบการควบคุม ทดสอบ เริ่มใช้ ติดตาม หยุดและกลับมาใช้งาน เชื่อมกับงาน BPS การปิดบัญชี และการเตรียมความพร้อมองค์กร โดยไม่สมมติว่าทุกกิจการใช้ AI หรือกรอบรายงานเดียวกัน

ตารางที่ 1 เป้าหมายและวิธีใช้ Playbook

ขั้นเริ่มต้น	สิ่งที่ต้องตอบให้ได้
เลือกหนึ่งกระบวนการ	ปัญหาที่ต้องแก้ เจ้าของงาน และผลลัพธ์ที่วัดได้คืออะไร
กำหนดขอบเขต	AI เสนอหรือดำเนินการอะไรได้ ข้อมูลใดใช้ได้ และเรื่องใดห้าม
กำหนดฐานเปรียบเทียบ	เวลาทำงานและสอบทาน ข้อผิดพลาด งานแก้ซ้ำ และต้นทุนรวมเดิม
เชื่อมความเสี่ยงกับอำนาจ	สิ่งที่อาจผิด ผู้รับผิดชอบ จุดตัดสิน และสิทธิ์ในระบบ
ทดลองและตัดสิน	เกณฑ์ผ่าน หลักฐาน ข้อจำกัด และผู้อนุมัติเริ่มใช้
ติดตามและปรับ	ผู้รับสัญญาณ เกณฑ์หยุด วิธีสำรอง และผู้อนุมัติกลับมาใช้

วิธีอ่าน บท 2–5 วางหลักและระบบ บท 6–9 ออกแบบการปฏิบัติ บท 10–11 เป็นกรณีสมมติ บท 12 วัดคุณค่า แบบฟอร์ม 1–8 ใช้สร้างเอกสารของกิจการ ส่วนท้ายแยกแหล่งอ้างอิงและสรุปการกลั่นกรองต้นฉบับ

> ขอบเขต เป็นข้อเสนอเพื่อการประเมินและออกแบบ ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมาย ใบรับรอง หรือรายงานให้ความเชื่อมั่น ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ความปลอดภัย หรือกฎหมายตามความจำเป็น และประเมินขอบเขตวิชาชีพกับความเป็นอิสระก่อนรับงาน

2 ภาษากลางและความต่อเนื่องของชุดบทความ

Judgment คือการประเมินและเลือกอย่างมีเหตุผลภายใต้ข้อมูล ความไม่แน่นอน และข้อจำกัด AI อาจช่วยเสนอทางเลือก ค้นข้อมูล หรือวิเคราะห์ แต่ความรับผิดชอบของบุคคลและองค์กรต้องจัดให้ชัด ไม่จำเป็นต้องนิยามดุลยพินิจว่าเป็นสิ่งที่ AI จะทำไม่ได้ตลอดไป

Human Oversight คือการจัดบทบาท ข้อมูล เวลา ความสามารถ และอำนาจให้คนกำกับได้จริง AI Governance กำหนดทิศทางและความรับผิดชอบ ส่วน Internal Control ทำให้วัตถุประสงค์และการตอบสนองความเสี่ยงเกิดขึ้นในงานประจำ ทั้งสามเชื่อมกัน แต่ไม่ใช่คำเดียวกัน

ตารางที่ 2 ภาษากลางและความต่อเนื่องของชุดบทความ

เรื่อง	คำถามหลัก	ผลที่ควรเชื่อมต่อ
Human Oversight	คนควรตัดสินหรือแทรกแซงตรงไหน	รูปแบบและความสามารถของผู้กำกับ
DOA	ใครมีอำนาจตัดสินเรื่องใด	อำนาจ เงื่อนไข และสิทธิ์ที่สอดคล้องกัน
Risk Management	สิ่งใดอาจผิดและกระทบอะไร	ความเสี่ยง วิธีตอบสนองและความเสี่ยงคงเหลือ
Process Design	ทำให้เกิดจริงทุกงวดอย่างไร	ขั้นงาน การควบคุม เจ้าของและหลักฐาน
Executive Synthesis	มองภาพรวมและเลือกจุดเริ่มอย่างไร	เชื่อมหลักการทั้งสี่เข้าด้วยกัน
Playbook นี้	จะเริ่ม ทดสอบ และดูแลอย่างไร	การตัดสินจากผลจริงพร้อมแบบฟอร์ม

เงื่อนไขของดุลยพินิจที่มีคุณภาพ ผู้พิจารณาต้องเห็นข้อมูลและข้อจำกัด มีเวลา มีความสามารถ มีอำนาจภายในขอบเขต และมีแรงจูงใจให้ท้าทายอย่างเหมาะสม ความเห็นแย้งไม่ใช่สิ่งที่ต้องสร้างทุกครั้ง แต่เหตุผลต้องสอบทานได้

> การอ่านแหล่งอ้างอิง แยกข้อกำหนดบังคับของกิจการออกจาก framework แนวทาง และข้อเสนอของ DHISORA ตาราง แบบฟอร์ม และกรณีสมมติในเล่มเป็นงานสังเคราะห์ มิใช่แบบฟอร์มที่ COSO หรือหน่วยงานใดรับรอง

3 เลือก Human Oversight ตามบริบท

ศัพท์เกี่ยวกับ loop ไม่ได้มีนิยามบังคับร่วมกันในทุกกรอบ แนวทางจริยธรรมยุโรปกล่าวถึง HITL HOTL และ HIC ขณะที่ DTA ออสเตรเลียอธิบาย HOOTL ด้วย นิยามด้านล่างเป็นการใช้เชิงออกแบบในเล่มนี้ [9–10]

ตารางที่ 3 เลือก Human Oversight ตามบริบท

รูปแบบ	ลักษณะการทำงาน	ข้อพิสูจน์ที่ต้องมี
Human-in-the-loop HITL	คนพิจารณาก่อนการดำเนินการที่ระบุ	มีหลักฐาน เวลา ความสามารถ และอำนาจอนุมัติหรือปฏิเสธ
Human-on-the-loop HOTL	ระบบทำงานในขอบเขต คนเฝ้าระวังและแทรกแซง	สัญญาณส่งถึงคนและหยุดได้ทันก่อนผลที่ยอมรับไม่ได้
Human-out-of-the-loop HOOTL	ไม่มีคนร่วมตัดสินในรอบการทำงานที่ระบุ	ขอบเขตผ่านการทดสอบ มีเจ้าของ การติดตามและแผนเหตุการณ์
Human-in-command HIC	คนกำหนดเป้าหมาย นโยบาย อำนาจและการใช้ระบบ	มีอำนาจเปลี่ยน จำกัดหรือหยุดจริง และกำกับผลในภาพรวม

วิธีเลือก พิจารณาผลกระทบ ความเร็ว การตรวจพบ ความสามารถแก้กลับ วงความเสียหาย และกำลังสอบทานร่วมกัน ปริมาณงานหรือมูลค่าต่อรายการไม่ใช่เกณฑ์เดียว HIC เป็นชั้นกำกับที่ครอบรูปแบบอื่น ไม่ใช่ระดับอัตโนมัติลำดับที่สี่

> เมื่อยังควบคุมไม่ได้ จำกัด AI ไว้เพียงเสนอผล ลดปริมาณหรือสิทธิ์ เปลี่ยนขั้นตอน หรือพักการใช้ การเพิ่ม HITL โดยไม่เพิ่มเวลา ข้อมูล หรือความสามารถอาจกลายเป็นเพียงการกดผ่าน

การทบทวนย้อนหลังทุกเดือนอาจเป็นการควบคุมอีกชนิด แต่ไม่พิสูจน์ว่า HOTL แทรกแซงทัน ต้องทดสอบเวลาแจ้งเตือน การตอบสนอง และการหยุดในกิจกรรมจริงที่ออกแบบ

4 บทบาท อำนาจและการแบ่งแยกหน้าที่

AI ไม่ใช่บุคคลผู้รับมอบอำนาจ DOA ระบุอำนาจตัดสิน RACI ระบุบทบาททำงาน อำนาจลงนามและสิทธิ์ในระบบต้องตรวจแยกกัน ผู้เป็น Accountable ใน RACI ไม่ได้มีอำนาจอนุมัติตามกฎหมายโดยอัตโนมัติ

ฝ่ายบริหารเป็นเจ้าของและดำเนินการควบคุม หน่วยความเสี่ยงหรือ compliance สนับสนุนและท้าทายตามบทบาท Internal Audit ให้ความเชื่อมั่นอย่างเป็นอิสระ ส่วนคณะกรรมการและคณะกรรมการตรวจสอบกำกับดูแลตามหน้าที่ ไม่จัดคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้ปฏิบัติสายที่สอง [6]

ตารางที่ 4 บทบาท อำนาจและการแบ่งแยกหน้าที่

เรื่องที่ต้องกำหนด	อำนาจและเงื่อนไข	การป้องกันบทบาทขัดกัน
อนุมัติขอบเขต use case	ผู้มีอำนาจเห็นความเสี่ยงและข้อจำกัด	แยกผู้เสนอจากผู้อนุมัติตามความเสี่ยง
สร้างหรือแก้กฎและรุ่น	ระบุสิ่งที่เปลี่ยนได้กับเรื่องที่ต้องขออนุมัติใหม่	ผู้แก้กฎไม่อนุมัติการเปลี่ยนของตนโดยไม่มี safeguard
รายการสำคัญและข้อยกเว้น	ใช้สาระ ผลกระทบและข้อกำหนดกำหนดระดับ	การเตรียมข้อมูล การสอบทาน และการตัดสินต้องชัด
พักและจำกัดระบบ	กำหนดคนและช่องทางหยุดตามขอบเขต	ไม่ต้องรอการอนุมัติที่ทำให้หยุดช้าเกินเกณฑ์ที่กำหนด
ยอมรับความเสี่ยงคงเหลือ	ผู้มีอำนาจเห็นหลักฐานและเหตุผล	แยกจากลายมือชื่อจัดทำหรือสอบทาน
กลับมาใช้และขยายขอบเขต	ตัดสินจากผลทดสอบและข้อจำกัดใหม่	มีการท้าทายผลและระบุผู้ติดตาม

การอนุมัติกฎไม่แทนการอนุมัติรายธุรกรรมที่กฎหมาย นโยบาย หรือเงื่อนไขสงวนไว้ การยอมรับความเสี่ยงไม่อนุญาตให้ฝ่าฝืนข้อกำหนดบังคับ และข้อยกเว้นไม่ได้ต้องยกระดับหนึ่งขั้นเสมอ ต้องดูสาระของการตัดสินใจ

กิจการขนาดเล็กอาจรวมบางบทบาท ให้ระบุความขัดกันและใช้การสอบทานเสริมหรือผู้ตรวจอิสระตามความเหมาะสม ผู้มอบและผู้รับมอบอำนาจต่างมีความรับผิดชอบตามบทบาท ไม่ผลักความรับผิดชอบทั้งหมดขึ้นหรือลงฝ่ายเดียว

5 เชื่อมความเสี่ยงและการควบคุม

เริ่มจากวัตถุประสงค์ของกระบวนการ ระบุสาเหตุ เหตุการณ์ที่อาจผิด และผลกระทบ แล้วประเมินทั้งข้อมูล ระบบ คน การตัดสินใจ และผู้ให้บริการ คำว่า Judgment Risk ในเล่มเป็นมุมอธิบายความเสี่ยงต่อการตัดสินใจ ไม่ใช่หมวดความเสี่ยงบังคับสากล

แยกความเสี่ยงก่อนการควบคุมกับที่เหลือหลังควบคุม อย่าลดคะแนนเพียงเพราะเพิ่มชื่อผู้อนุมัติ ประเมินจากการออกแบบและผลการทำงาน ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ต้องอยู่ภายในข้อกำหนดบังคับและอำนาจที่กำหนด

แยก Risk appetite ซึ่งเป็นชนิดและระดับความเสี่ยงที่ยินดีรับเพื่อเป้าหมาย ออกจาก Risk tolerance ซึ่งเป็นขอบเขตความแปรปรวนที่ยอมรับได้ในการปฏิบัติ และ Risk capacity ซึ่งเป็นความสามารถในการรับผลกระทบ นิยามและเกณฑ์ต้องสอดคล้องกับกรอบของกิจการ ไม่ตั้งเพดานสูงกว่าความสามารถหรือข้อกำหนดบังคับ

ตารางที่ 5 เชื่อมความเสี่ยงและการควบคุม

องค์ประกอบ COSO	การประยุกต์ของ DHISORA	สิ่งที่ต้องเห็น
Control Environment	บทบาท ความสามารถ จริยธรรมและแรงจูงใจ	อำนาจและทรัพยากรสำหรับท้าทายผล
Risk Assessment	ประเมิน use case และการเปลี่ยนแปลง	ผลกระทบ ความผิดพลาดร่วมและความเสี่ยงคงเหลือ
Control Activities	ออกแบบจุดควบคุมและสิทธิ์	การป้องกัน ตรวจพบ จำกัดวง และแก้ไข
Information and Communication	ส่งข้อมูลที่คนต้องใช้ตัดสิน	แหล่งข้อมูล ข้อจำกัด สัญญาณและการส่งต่อ
Monitoring Activities	ติดตามและประเมินข้อบกพร่อง	การแก้ไข เจ้าของกำหนดเสร็จและการทดสอบซ้ำ

COSO GenAI ปี 2026 ประยุกต์กรอบการควบคุมเดิมกับ GenAI ตารางนี้เป็นการเชื่อมแนวคิดเพื่อออกแบบ มิใช่การเทียบครบทุกหลักการหรือผลรับรอง compliance [1]

วงความเสียหาย ดูอัตราการทำงาน ระยะเวลาตรวจพบและหยุด ความผิดพลาดร่วม และการย้อนแก้ มูลค่ารวมในช่วงเสี่ยงเป็นมุมหนึ่ง ไม่ใช่สูตรแทนการประเมินทุกความเสี่ยง เพดานการเงินไม่แทนข้อจำกัดด้านข้อมูล การทุจริตหรือสิทธิของผู้เกี่ยวข้อง

> มาตรการ การหลีกเลี่ยงอาจตัดความเสี่ยงจากกิจกรรมเฉพาะ แต่ความเสี่ยงของคน ข้อมูลหรือวิธีสำรองยังอยู่ การตรวจพบอาจอยู่ก่อนหรือหลังเหตุการณ์ ต้องผูกกับเวลาที่ลดผลกระทบได้จริง

6 วงจรนำไปใช้และเกณฑ์ผ่านแต่ละขั้น

วงจรหกขั้นนี้เป็นข้อเสนอการทำงานของ DHISORA สามารถวนกลับหรือทำร่วมกันได้ ผู้อนุมัติแต่ละขั้นต้องมาจากอำนาจของกิจการ ไม่จำเป็นต้องให้คณะกรรมการอนุมัติทุก use case หรือทุกขั้นงาน

ตารางที่ 6 วงจรนำไปใช้และเกณฑ์ผ่านแต่ละขั้น

ขั้น	ผลที่ต้องจัดทำ	เกณฑ์ตัดสินเพื่อไปต่อ
1 กำหนดเป้าหมายและขอบเขต	ปัญหา เจ้าของ ข้อกำหนดและข้อห้าม	มีความต้องการจริงและอยู่ในขอบเขตงาน
2 สำรวจและทำทะเบียน	As-Is การใช้จริงและ shadow AI	รู้จุดใช้ข้อมูล ระบบ และเจ้าของที่เกี่ยวข้อง
3 ประเมินและเลือกวิธี	ความเสี่ยง Oversight ประโยชน์และต้นทุน	มีเหตุผลรองรับวิธีที่เลือกหรือการไม่ใช้
4 ออกแบบและเตรียม	To-Be RCM อำนาจ สิทธิ์และวิธีสำรอง	ทุกจุดสำคัญมีเจ้าของและวิธีตรวจ
5 ทดสอบและตัดสินเริ่มใช้	ผลทดสอบ ข้อบกพร่อง ความเสี่ยงคงเหลือ	ผ่านเกณฑ์ล่วงหน้าหรือมีเงื่อนไขที่อนุมัติได้
6 ปฏิบัติและทบทวน	หลักฐานจริง ตัวชี้วัด เหตุการณ์และการเปลี่ยน	คุมในขอบเขตได้หรือจำกัดและประเมินใหม่

To-Be ต้องแสดงข้อมูลเข้า การเสนอหรือดำเนินการ การตรวจ จุดตัดสิน และการส่งต่อ การแยก AI เป็น swimlane ช่วยอธิบายได้ แต่ไม่ใช่ข้อบังคับ ผู้เป็นเจ้าของความรับผิดชอบยังเป็นบุคคลหรือองค์กรตามบทบาท

การเปลี่ยนที่ต้องทบทวน ข้อมูลต้นทาง โมเดลหรือผู้ให้บริการ prompt หรือกฎสำคัญ สิทธิ์ ปริมาณงาน ประเภทกิจกรรม และข้อกำหนด เมื่อเปลี่ยนสาระสำคัญต้องประเมินผลกระทบและทดสอบตามขอบเขต ไม่อนุมานว่าผลทดสอบรุ่นเดิมครอบคลุมรุ่นใหม่

> ไม่ต้องเพิ่มการอนุมัติทุก handoff ให้เลือกจุดควบคุมที่ตอบความเสี่ยง และเชื่อมรหัสเอกสารอย่างเหมาะสม ความสัมพันธ์ระหว่าง use case ความเสี่ยง และ control อาจเป็นหลายต่อหลาย

7 ทดสอบและตัดสินความพร้อม

กำหนดเกณฑ์ผ่านก่อนทราบผลทดสอบ พร้อมขอบเขต จำนวนและวิธีเลือกรายการ ระยะเวลา ผู้ทดสอบ ผลที่คาดหวัง และเหตุผลความเพียงพอ แยกการออกแบบ การติดตั้งใช้งาน และการทำงานในช่วงที่ทดสอบ การผ่านหนึ่งงวดไม่ยืนยันประสิทธิผลตลอดปีหรือทุกสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 7 ทดสอบและตัดสินความพร้อม

มิติทดสอบ	สิ่งที่ควรครอบคลุม	ตัวอย่างหลักฐาน
ข้อมูลและตรรกะงาน	ข้อมูลครบ ผิดงวด ซ้ำ ขาด และกรณีขอบเขต	เทียบผลกับแหล่งที่ตรวจยืนยันได้
ผลและการสอบทาน	ผลที่ดูถูกแต่ผิด ผู้ตรวจเห็นข้อจำกัดหรือไม่	การแก้ไข เหตุผล และการตรวจอิสระ
สิทธิ์และการเปลี่ยน	กิจกรรมต้องห้าม กฎใหม่และรุ่นใหม่	ผลทดสอบสิทธิ์และ change record
แจ้งเตือนและหยุด	สัญญาณไม่ส่ง คนไม่ตอบ และหยุดไม่สำเร็จ	เวลาแจ้ง ตอบสนอง และหยุดจริง
วิธีสำรองและกู้คืน	ย้อนแก้ รายการค้าง และกลับมาทำต่อ	ผลกระทบกับความครบถ้วนหลังเปลี่ยนวิธี
ปริมาณและต้นทุน	ภาระผู้ตรวจ งานค้างและต้นทุนรวม	เทียบ baseline กับช่วงทดลอง

ใช้สภาพแวดล้อมแยกที่ได้รับอนุมัติเมื่อจำลองข้อผิดพลาด ไม่ใส่รายการผิดในบัญชีจริง วิธีเดิมก็อาจผิด จึงไม่ใช้ความตรงกับวิธีเดิมเป็นคำตอบสุดท้ายทุกกรณี ITGC ที่ทำงานดีไม่พิสูจน์ว่าตรรกะเฉพาะงานถูกต้อง

> ผลการตัดสิน อนุมัติ อนุมัติแบบมีเงื่อนไข เลื่อน หรือไม่ใช้ เงื่อนไขต้องมีขอบเขต เพดาน วันสิ้นสุด เจ้าของ และเกณฑ์พักใช้ ประเด็นที่ขัดข้อกำหนดบังคับไม่ใช่สิ่งที่ยอมรับความเสี่ยงแทนได้

ไม่ปรับเกณฑ์ย้อนหลังเพื่อให้ผ่าน หากพบว่าเกณฑ์เดิมไม่เหมาะ ต้องบันทึกเหตุผล ประเมินผลกระทบ อนุมัติการเปลี่ยนตามอำนาจ และทดสอบตามเกณฑ์ใหม่อย่างโปร่งใส

8 การปฏิบัติและหลักฐานในงานประจำ

หลักฐานควรเกิดระหว่างทำงานและสะท้อนสิ่งที่พิจารณาจริง ผูกแหล่งข้อมูล งวด วิธี สมมติฐาน ทางเลือกสำคัญ ข้อมูลที่ขัดแย้ง การตรวจ การแก้ไข ผู้ตัดสินและรุ่นที่เกี่ยวข้อง ไม่ต้องเก็บทุก prompt หรือทุกคำตอบโดยไม่มีวัตถุประสงค์ และไม่ใช้ประวัติข้อความภายในของโมเดลแทนเหตุผลที่ตรวจสอบได้

ตารางที่ 8 การปฏิบัติและหลักฐานในงานประจำ

กิจกรรม	การควบคุม	หลักฐานที่ค้นกลับได้
รับข้อมูล	ตรวจแหล่ง ความครบถ้วน งวดและสิทธิ์	รหัสชุดข้อมูล เวลา ยอดควบคุมและผลตรวจ
จัดทำหรือเสนอผล	ใช้รุ่นและกฎที่อนุมัติในขอบเขต	ผลเสนอ สมมติฐานและข้อจำกัดสำคัญ
สอบทานและตัดสิน	ตรวจข้อมูลและทางเลือกตามความเสี่ยง	สิ่งที่ตรวจ เหตุผลที่รับ แก้หรือปฏิเสธ
ดำเนินการ	เช็กอำนาจและสิทธิ์สำหรับกิจกรรมนั้น	รายการจริง ผู้ดำเนินการ เวลาและผล
จัดการข้อยกเว้น	มอบเจ้าของ แยกแก้ข้อมูลจากรับความเสี่ยง	ประเด็น ขอบเขต เหตุผลและสถานะปิด
ติดตามและจัดเก็บ	ตรวจสัญญาณและคุณภาพหลักฐาน	ตัวชี้วัด การแก้ไข สิทธิ์และอายุเก็บ

ข้อมูลใน evidence pack เองอาจผิดหรือไม่ครบ ต้องตรวจความน่าเชื่อถือของแหล่ง ความเปลี่ยนแปลง และสิทธิ์ แยกการเข้าถึงข้อมูลลับออกจากความต้องการสอบทาน กำหนดอายุเก็บตามกฎหมาย นโยบายและวัตถุประสงค์

ระบุความหมายของแต่ละ sign-off เช่น จัดทำ สอบทาน หรืออนุมัติภายใต้ขอบเขต ไม่ตีความว่าทุกคนยอมรับความเสี่ยงทั้งหมด หลักฐานช่วยการประเมินของผู้บริหาร ผู้กำกับดูแลและผู้สอบบัญชี แต่ไม่รับประกันผลการพึ่งพาการควบคุม [8]

9 หยุด จำกัดวงและกลับมาใช้งาน

กำหนด stop trigger ผู้รับสัญญาณ ผู้มีอำนาจหยุด และช่องทางสำรองก่อนเริ่มใช้ ตัวอย่างเหตุคือ ข้อมูลไม่ครบ กิจกรรมเกินสิทธิ์ ผลผิดร่วมกัน ปริมาณสะสมเกินขอบเขต หรือการแจ้งเตือนใช้ไม่ได้ เกณฑ์ต้องเหมาะกับความเสี่ยงของกิจการ ไม่มีเพดานตัวเลขเดียวที่ใช้ได้ทุกระบบ

ตารางที่ 9 หยุด จำกัดวงและกลับมาใช้งาน

จังหวะ	สิ่งที่ต้องทำ	เหตุผลที่ต้องบันทึก
ตรวจพบและพัก	พักกิจกรรมที่ได้รับผล จำกัดสิทธิ์หรือปริมาณ	เวลา รุ่นและสัญญาณที่ทำให้หยุด
ระบุวงกระทบ	ค้นรายการและงวดตั้งแต่จุดที่อาจเริ่มผิด	สิ่งที่รู้ สิ่งที่ยังไม่รู้ และวิธีตรวจย้อนหลัง
ควบคุมและแก้	ใช้วิธีสำรอง แก้ข้อมูลหรือรายการตามอำนาจ	การจำกัดวง การแก้และผู้รับผิดชอบ
สื่อสาร	แจ้งผู้เกี่ยวข้องตามหน้าที่และข้อกำหนด	ผู้รับ เวลา เนื้อหาและเหตุผลขอบเขตแจ้ง
ทดสอบใหม่	ตรวจสาเหตุเดิม กรณีเกี่ยวข้องและการหยุด	ผลการแก้ รุ่นใหม่และประเด็นคงเหลือ
อนุมัติกลับมาใช้	กำหนดขอบเขต เงื่อนไขและการติดตามเข้ม	ผู้มีอำนาจ เหตุผล วันทบทวนและข้อจำกัด

การกลับมาใช้ไม่เกิดขึ้นอัตโนมัติเพียงเพราะผู้ให้บริการแจ้งว่าแก้แล้ว เจ้าของกระบวนการต้องประเมินผลกับข้อมูลและการควบคุมที่ใช้อยู่ ผู้มีอำนาจตัดสินตาม DOA โดยเห็นผลทดสอบและความเสี่ยงที่ยังเหลือ

ทบทวนทั้งเหตุใหญ่และสัญญาณเกือบเกิดเหตุ ปรับความรู้ คู่มือ กฎ การแบ่งงานและกำลังสอบทาน ไม่แก้เฉพาะผลลัพธ์รายรายการจนพลาดสาเหตุที่ทำให้ผิดซ้ำ

10 กรณีสมมติประมาณการผลขาดทุนด้านเครดิต

กรณีนี้ใช้กิจการและรายการที่อยู่ในขอบเขต TFRS 9 เพื่ออธิบายจุดตัดสิน ไม่ใช่สูตรคำนวณ ECL หรือข้อสรุปสำหรับทุก SME ผู้รับผิดชอบต้องตรวจกรอบบัญชีและงวดที่ใช้ก่อน [7]

AI อาจช่วยจัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์และร่างคำอธิบาย ผู้ตัดสินพิจารณาวิธี สมมติฐาน ข้อมูลคาดการณ์และข้อบ่งชี้อคติ TFRS 9 ย่อหน้า 5.5.17–5.5.18 เกี่ยวข้องกับการวัดที่เป็นกลาง ถ่วงน้ำหนักความน่าจะเป็น มูลค่าเงินตามเวลา และข้อมูลที่มีเหตุผลรองรับได้ รวมอดีต ปัจจุบันและคาดการณ์ ไม่ใช่การใช้ข้อมูลย้อนหลังยิ่งยาวยิ่งดีเสมอ [7]

ตารางที่ 10 กรณีสมมติประมาณการผลขาดทุนด้านเครดิต

จุดตัดสิน	การควบคุมที่เสนอ	เหตุผลและหลักฐาน
ข้อมูลและขอบเขต	ตรวจลูกหนี้ งวด ความครบถ้วนและการจัดกลุ่ม	รายการต้นทางและผลกระทบข้อมูลที่ขาด
วิธีและสมมติฐาน	ประเมินความเหมาะสมกับพอร์ตและสภาพปัจจุบัน	ข้อมูลสนับสนุนและข้อจำกัดของวิธี
สถานการณ์สำคัญ	พิจารณาทางเลือกและความไว ไม่ยึดคำตอบแรก	เหตุผลน้ำหนักและข้อมูลที่ขัดกับข้อเสนอ
สอบทานประมาณการ	ให้คนมีข้อมูลและความสามารถท้าทายก่อนใช้	สิ่งที่ตรวจ การแก้และข้อกังวลคงเหลือ
อนุมัติและบันทึก	ใช้ DOA และสิทธิ์จริงตามกิจกรรม	ขอบเขตอนุมัติ รุ่นคำนวณและรายการบันทึก

ใช้ HITL ที่จุดตัดสินสำคัญเมื่อคนตรวจได้จริง และ HIC สำหรับนโยบาย ขอบเขตกับการเปลี่ยนวิธี การเลือก loop ไม่ทดแทนข้อกำหนดการวัดและการเปิดเผยที่เกี่ยวข้อง

TSA 540 ปรับปรุงเป็นมาตรฐานสำหรับผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับประมาณการ รวมการพิจารณาความลำเอียงของผู้บริหาร ไม่ได้บังคับให้องค์กรเก็บทุกคำตอบ AI หลักฐานในตัวอย่างนี้เป็นข้อเสนอเพื่อช่วยสอบทาน ไม่ใช่การรับรองว่าผู้สอบบัญชีจะพึ่งได้ [8]

11 กรณีสมมติงานจับคู่รับเงินปริมาณสูง

เป้าหมายคือช่วยจับคู่รับเงินกับลูกหนี้อย่างถูกต้อง ลดงานแก้ และไม่ขยายสิทธิ์จากการเสนอคู่ไปเป็นการตัดยอดหรือจ่ายเงินโดยไม่ตั้งใจ แยกยอดควบคุม การระบุตัวผู้จ่าย เอกสารอ้างอิงและงวดให้ชัด ยอดรวมตรงกันยังอาจซ่อนการจับคู่ผิดราย

ตารางที่ 11 กรณีสมมติงานจับคู่รับเงินปริมาณสูง

ลำดับงาน	รูปแบบและการควบคุม	หลักฐาน
นำเข้ารายการ	ตรวจแหล่ง งวด รายการซ้ำและความครบถ้วน	ยอดควบคุมกับรหัสชุดข้อมูล
เสนอหรือจับคู่ในขอบเขต	ใช้กฎอนุมัติและเพดานจำกัดวง	รุ่นกฎ คู่ที่เสนอและเหตุผล
ตรวจข้อยกเว้น	คนสอบทานก่อนกิจกรรมที่ต้องตัดสิน	รายการไม่ชัด หลักฐานและผู้ตัดสิน
ดำเนินการที่อนุญาต	เช็กสิทธิ์สำหรับบันทึกหรือปิดรายการ	รายการจริงและอำนาจที่ใช้
ติดตามผล	ตรวจแนวโน้มและสุ่มรายการที่ระบบให้ผ่าน	false pass ข้อผิดพลาดร่วมและภาระค้าง
หยุดและตรวจย้อนหลัง	พักเมื่อเกณฑ์ผิดหรือ monitoring ใช้ไม่ได้	วงกระทบ การแก้และผลทดสอบใหม่

> การใช้ HOTL ต้องพิสูจน์ว่าสัญญาณถึงผู้รับผิดชอบและแทรกแซงทันตามผลที่ยอมรับไม่ได้ การตรวจรายเดือนอย่างเดียวไม่พอสำหรับข้อสรุปนี้ รายการเฉพาะที่ใช้ HOOTL ยังต้องอยู่ในขอบเขตผ่านการทดสอบและมีเจ้าของติดตาม

ตัวชี้วัด ผลจับคู่ผิดที่หลุดผ่าน การซ้ำ ความผิดงวด รายการค้าง เวลาแจ้งถึงหยุด และวงกระทบก่อนตรวจพบ อ่านคู่กับการตรวจอิสระ เพราะ confidence ของระบบหรือยอดผ่านสูงไม่ใช่หลักฐานความถูกต้องโดยตัวมันเอง

RCM ต้องผูกกับความเสี่ยงต่อรายการและรายงาน เช่น ความถูกต้อง ความครบถ้วนหรือการตัดยอดตามสาระ หลีกเลี่ยงการใช้คำ occurrence กับยอดคงเหลือโดยไม่พิจารณาว่ากำลังตรวจเรื่องใด การกระทบยอดธนาคารหนึ่งอย่างไม่ครอบคลุมทุกข้อกล่าวอ้างของงบ

12 วัดคุณค่าและขยายขอบเขตอย่างมีเหตุผล

ไม่สมมติว่าการรู้ใช้ AI จะเป็นข้อได้เปรียบระยะยาว หรือว่าค่าตอบแทนจากความรับผิดชอบจะสูงเสมอ จุดยืน DHISORA ควรอยู่ที่การเชื่อมงานการเงิน ความเสี่ยง อำนาจและกระบวนการให้ตัดสินและปฏิบัติได้ดีขึ้น โดย AI เป็นเครื่องสนับสนุน

ตารางที่ 12 วัดคุณค่าและขยายขอบเขตอย่างมีเหตุผล

มิติ	ฐานเปรียบเทียบก่อนใช้	สิ่งที่ติดตามหลังใช้
ประสิทธิภาพ	เวลาทำและสอบทาน ต้นทุนรวม	เวลาสุทธิ รวมเวลาควบคุมและแก้ไข
คุณภาพ	ข้อผิดพลาด งานแก้ซ้ำและประเด็นค้าง	ผลตรวจอิสระและข้อผิดพลาดที่หลุดผ่าน
การตัดสินใจ	ข้อมูลและเหตุผลเดิมที่ค้นกลับได้	ความครบของข้อมูล ข้อโต้แย้งและเหตุผล
ความเสี่ยง	วงกระทบและการตรวจพบเดิม	เวลาแจ้งถึงหยุดและความเสี่ยงคงเหลือ
ความพร้อมคน	ความสามารถ ภาระและอำนาจ	ผู้ตรวจมีเวลาพอและใช้สิทธิ์ได้จริงหรือไม่
การเปลี่ยนแปลง	รุ่น สิทธิ์ และเจ้าของเดิม	ผลกระทบการเปลี่ยนกับความจำเป็นทดสอบใหม่

ไม่อ่านอัตรา override ต่ำเป็นข้อพิสูจน์ว่าผลดีหรือคนไม่ใช้ดุลยพินิจ ต้องอ่านร่วมกับผลตรวจอิสระ ภาระงานและหลักฐาน รายงานควรบอกทั้งผลที่ดีขึ้น สิ่งที่ยังไม่รู้ และประเด็นที่ยังค้าง

> แนวทางขยาย สำรวจหนึ่งกระบวนการ → ออกแบบและทดลองในขอบเขต → ประเมินผลและตัดสินใช้ → ติดตามก่อนขยาย ระยะเวลาแต่ละช่วงขึ้นกับข้อมูล ความพร้อมและความเสี่ยง ไม่รับประกันผลในจำนวนวันตายตัว

ขอบเขตบริการ ขายผลการประเมินและออกแบบที่มีเหตุผลรองรับกับการนำไปใช้ตามขอบเขตที่ตกลง การอ้าง COSO ISO หรือ AI-native เพียงอย่างเดียวไม่พิสูจน์คุณค่า ความรับผิดชอบและใบอนุญาตต้องตรงกับงานที่รับจริง

แบบฟอร์ม 1 Use Case Card

> วัตถุประสงค์ ระบุการใช้ AI หนึ่งกิจกรรมให้ชัดก่อนประเมินความเสี่ยง กรอกผู้รับผิดชอบและแนบหลักฐานอ้างอิง ช่องตัวอย่างไม่ใช่เกณฑ์อนุมัติของกิจการ

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
รหัสและสถานะ	Use case ID / รุ่น / วันที่ / ผู้จัดทำ [กรอก]
วัตถุประสงค์และ baseline	ปัญหา ผลลัพธ์ที่ต้องการ ตัวชี้วัดและต้นทุนเดิม [กรอก]
กระบวนการและขอบเขต	กิจการ หน่วยงาน งวด ประเภทรายการ ปริมาณและผู้ใช้ [กรอก]
กิจกรรมที่อนุญาตและห้าม	แยกเสนอ จับคู่ บันทึก ตัดยอด จ่ายเงิน และข้อสงวน [กรอก]
ข้อมูลและระบบ	แหล่งข้อมูล ชั้นความลับ ผู้ให้บริการ รุ่นและสิทธิ์ [กรอก / อ้างเอกสาร]
เจ้าของและ Oversight	เจ้าของกระบวนการ ผู้ตรวจ ผู้ตัดสิน รูปแบบและเหตุผล [กรอก]
ข้อกำหนดและเอกสารเชื่อม	กรอบบัญชีหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง / Risk IDs / Control IDs [กรอก / ผู้ตรวจขอบเขต]
ผลการพิจารณา	ออกแบบต่อ จำกัดขอบเขต พัก หรือไม่ใช้ / เหตุผล / ผู้มีอำนาจ [กรอก]

คำถามตรวจคุณภาพ อ่านแล้วทราบหรือไม่ว่า AI ทำอะไรได้จริง ข้อมูลมาจากไหน และใครรับผิดชอบ อย่าใช้คำว่า AI automation แทนรายละเอียดของกิจกรรมและสิทธิ์

ทะเบียนต้องรวมการใช้จริงที่ยังไม่อนุมัติด้วย ระบุเพื่อประเมินและแก้ไข ไม่ถือว่าการบันทึกในทะเบียนคือการอนุมัติ

แบบฟอร์ม 2 Risk and Control Matrix

> วัตถุประสงค์ ผูกวัตถุประสงค์กับความเสี่ยง การควบคุม เจ้าของ วิธีทดสอบและหลักฐาน ใช้แบบนี้ต่อหนึ่งความเสี่ยง แล้วเชื่อม control ที่อาจตอบหลายความเสี่ยง

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
รหัสและวัตถุประสงค์	Use case ID / Risk ID / วัตถุประสงค์หรือข้อกล่าวอ้างที่เกี่ยวข้อง [กรอก]
สาเหตุ เหตุการณ์ ผลกระทบ	ข้อมูล ระบบ คนหรือผู้ให้บริการ / สิ่งที่อาจผิด / ผลต่อธุรกิจ [กรอก]
การประเมินก่อนควบคุม	โอกาส ผลกระทบ ความเร็ว วงกระทบและข้อมูลรองรับ [กรอก / ระบุสิ่งที่ยังไม่ทราบ]
การควบคุม	Control ID / จุดในขั้นงาน / ป้องกัน ตรวจพบ จำกัดวงหรือแก้ไข [กรอก]
วิธีและผู้ปฏิบัติ	ใครทำอะไร เมื่อใด ใช้ข้อมูล เกณฑ์และสิทธิ์ใด [กรอก]
วิธีตรวจและหลักฐาน	ผู้ตรวจ วิธีทดสอบ ความถี่ ขอบเขต ผลที่คาดและที่เก็บ [กรอก]
การประเมินหลังควบคุม	ผลจริง ประเด็นคงค้าง ความเสี่ยงคงเหลือและเหตุผล [กรอก]
การตัดสินและติดตาม	เจ้าของแก้ กำหนดเสร็จ ผู้มีอำนาจยอมรับเมื่อจำเป็น วันทบทวน [กรอก]

ตัวอย่างสมมติ R-MATCH-01 จับคู่ผิดตัวแม้ยอดรวมตรง → C-ID-01 ตรวจผู้จ่ายและเอกสารอ้างอิง → C-SAMPLE-01 ตรวจอิสระรายการที่ระบบให้ผ่าน → ติดตามข้อผิดพลาดร่วมและเกณฑ์พักใช้

อย่าลดระดับความเสี่ยงด้วยชื่อ HITL หรือผู้อนุมัติเพียงอย่างเดียว ต้องมีเหตุผลด้านการออกแบบและผลการทำงานรองรับ

แบบฟอร์ม 3 Authority and Oversight Record

> วัตถุประสงค์ ขยาย DOA ให้ครอบคลุมการใช้ AI โดยไม่แก้อำนาจเดิมโดยปริยาย ใช้ต่อหนึ่งกิจกรรมหรือการตัดสินใจ และเชื่อมกับนโยบาย อำนาจลงนามและสิทธิ์จริง

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
กิจกรรมและเอกสารอ้างอิง	Use case ID / Decision type / DOA clause / รุ่น [กรอก]
ผู้มีอำนาจและขอบเขต	ชื่อบทบาท / เรื่องที่ตัดสินได้ / วงเงินหรือเงื่อนไข / ข้อสงวน [กรอก]
คนจัดทำ สอบทานและดำเนินการ	ชื่อบทบาท / ความสามารถ / การทดแทนเมื่อไม่อยู่ [กรอก]
สิทธิ์ของระบบและผู้ใช้	อ่าน เสนอ เปลี่ยนกฎ บันทึกหรือกิจกรรมอื่น / ขอบเขตที่ห้าม [กรอก / อ้าง access record]
Oversight และเวลา	HITL HOTL หรือ HOOTL ในรอบใด / HIC โดยใคร / เวลาตอบสนอง [กรอก]
แบ่งแยกหน้าที่และ safeguard	บทบาทขัดกัน / วิธีสอบทานเสริม / ผู้รับผิดชอบ [กรอก]
ข้อยกเว้น หยุดและกลับมาใช้	เกณฑ์ส่งต่อ / ใครพักได้ / ใครอนุมัติ restart / ช่องทาง [กรอก]
การอนุมัติและทบทวน	ผู้อนุมัติขอบเขต / วันที่ / อายุเงื่อนไข / เหตุเปลี่ยนที่ต้องทบทวน [กรอก]

คำถามตรวจคุณภาพ สิทธิ์จริงตรงกับอำนาจหรือไม่ ผู้รับแจ้งหยุดได้จริงหรือเพียงส่งต่อ อนุมัติกฎแล้วมีธุรกรรมใดที่ยังต้องอนุมัติแยกตามข้อกำหนด

ข้อยกเว้นต้องดูสาระและผลกระทบ การแก้ข้อมูลทั่วไปไม่จำเป็นต้องเป็นการยอมรับความเสี่ยง และทุก sign-off ไม่ได้มีความหมายเหมือนกัน

แบบฟอร์ม 4 Judgment Record

วัตถุประสงค์ บันทึกเหตุผลของการตัดสินที่สำคัญตามความเสี่ยง ใช้กับประมาณการ ข้อยกเว้น การเปลี่ยนขอบเขต หรือเรื่องที่ AI เสนอผลแต่คนต้องเลือก มิใช่คำสั่งให้บันทึกทุกคำตอบ

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
เรื่องและขอบเขตตัดสิน	Decision ID / Use case ID / งวด / เรื่องที่ต้องตัดสิน [กรอก]
ข้อมูลและสิ่งที่ยังไม่ทราบ	แหล่ง รุ่น หลักฐาน ความน่าเชื่อถือและข้อมูลขาด [กรอก / อ้างเอกสาร]
ข้อเสนอของ AI และข้อจำกัด	ผลสำคัญ วิธีหรือสมมติฐานที่ทราบ และสิ่งที่ยังตรวจไม่ได้ [กรอก]
ทางเลือกสำคัญและข้อโต้แย้ง	ทางเลือกที่มีผลต่อข้อสรุป / ข้อมูลที่ไม่สนับสนุนข้อเสนอ [กรอก]
สิ่งที่ตรวจและเปลี่ยน	ตรวจอะไรกับแหล่งใด / แก้หรือไม่รับข้อเสนอใด / เพราะอะไร [กรอก]
ข้อสรุปและเหตุผล	เลือกอะไร เพราะอะไร ภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขใด [กรอก]
ผู้รับผิดชอบและความหมาย sign-off	จัดทำ / สอบทาน / อนุมัติภายใต้ข้อใดของ DOA / วันเวลา [กรอกแยกตามบทบาท]
เรื่องติดตามและการเก็บ	ประเด็นค้าง ผู้รับผิดชอบ กำหนดเสร็จ อายุเก็บและสิทธิ์ [กรอก]

ข้อความที่ยังไม่พอ “ตรวจแล้ว เห็นชอบตาม AI” ควรระบุข้อมูลที่ตรวจ ประเด็นที่สำคัญ และเหตุผลการเลือกให้ผู้อื่นเข้าใจภายหลัง

หากเป็นการยอมรับความเสี่ยงคงเหลือ ให้ระบุขอบเขต ความเสี่ยง เหตุผลและอำนาจแยกชัด ไม่อนุมานจากลายมือชื่อจัดทำหรือสอบทาน

แบบฟอร์ม 5 Test Plan and Results

> วัตถุประสงค์ กำหนดเกณฑ์ล่วงหน้าและเก็บผลทดสอบที่ตรวจซ้ำได้ ใช้ต่อหนึ่ง test case แล้วสรุปความครอบคลุมในแผนรวม ผู้ทดสอบควรมีความสามารถและความเป็นอิสระเหมาะกับสาระ

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
รหัสและขอบเขต	Test ID / Use case / Control ID / รุ่นข้อมูลและระบบ / ช่วงทดสอบ [กรอก]
วัตถุประสงค์และกรณี	สิ่งที่ทดสอบ / ปกติ ผิดปกติ ขอบเขตหรือการล้มเหลว [กรอก]
เกณฑ์ผ่านและฐานยืนยัน	เกณฑ์กำหนดก่อนทดสอบ / ผลคาด / แหล่งอิสระยืนยัน [กรอก / วันที่อนุมัติเกณฑ์]
วิธีและความครอบคลุม	ขั้นทดสอบ จำนวน วิธีเลือกและเหตุผล / ข้อจำกัด [กรอก]
สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย	แยกจากบัญชีจริง / สิทธิ์ / การอนุมัติข้อผิดพลาดจำลอง [กรอก]
ผลจริงและหลักฐาน	ผลเทียบเกณฑ์ / ที่เก็บ / ผู้ทดสอบ / วันเวลา [กรอก]
ข้อบกพร่องและการแก้	สาระ ผลกระทบ เจ้าของ กำหนดเสร็จ และเงื่อนไขที่กระทบ [กรอก]
ทดสอบซ้ำและข้อสรุป	ผล retest / ประเด็นคงค้าง / ผู้สอบทาน / ขอบเขตที่สรุปได้ [กรอก]

แผนรวมต้องครอบคลุมข้อมูล ตรรกะ สิทธิ์ การเปลี่ยน แจ้งเตือน หยุด วิธีสำรองและภาระคนตามความเสี่ยง การตรวจเอกสารออกแบบอย่างเดียวไม่เท่ากับทดสอบการทำงาน

การเปลี่ยนเกณฑ์ต้องมีเหตุผล อำนาจและการทดสอบใหม่ ห้ามทำให้ผลเดิมดูผ่านโดยลบข้อจำกัดหรือปรับเกณฑ์เงียบ ๆ

แบบฟอร์ม 6 Go Live Decision Record

วัตถุประสงค์ ให้ผู้มีอำนาจตัดสินเริ่มใช้จากหลักฐานที่เห็นจริง ไม่ใช่รับรองเพียงว่าเอกสารครบ การประเมินนี้ไม่ทดแทนการรับรองระบบหรือการให้ความเชื่อมั่นโดยผู้สอบบัญชี

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
ขอบเขตเสนอเริ่มใช้	Use case ID / รุ่น / หน่วยงาน งวด กิจกรรมและปริมาณ [กรอก]
ข้อกำหนดและอำนาจ	ข้อกำหนดที่ตรวจ / ผู้ตรวจ / ผู้มีอำนาจตาม DOA [กรอก]
ผลทดสอบและข้อจำกัด	Test summary / เกณฑ์ที่ผ่านหรือไม่ผ่าน / หลักฐาน [กรอก / อ้างเอกสาร]
ความพร้อมปฏิบัติ	คน สิทธิ์ คู่มือ หลักฐาน แจ้งเตือน หยุดและวิธีสำรอง [กรอก / สิ่งที่ยังไม่พร้อม]
ความเสี่ยงคงเหลือ	ความเสี่ยง หลักฐาน เหตุผลที่ยอมรับได้ และผู้มีอำนาจ [กรอก / ระบุเรื่องบังคับที่รับแทนไม่ได้]
การตัดสิน	อนุมัติ / มีเงื่อนไข / เลื่อน / ไม่ใช้ พร้อมเหตุผล [เลือกและอธิบาย]
เงื่อนไขและอายุ	เพดาน ขอบเขต เจ้าของกำกับ กำหนดสิ้นสุดและเกณฑ์พักใช้ [กรอกถ้ามี]
การติดตามและลงนาม	วันทบทวน ตัวชี้วัด ผู้รับรายงาน / ผู้ตัดสินและวันเวลา [กรอก]

คำถามสุดท้ายก่อนเริ่ม หากข้อมูลผิด สัญญาณหายหรือผู้ตรวจไม่อยู่ จะเกิดอะไร ใครหยุดได้ และกิจกรรมใดต้องกลับไปใช้วิธีสำรอง

การอนุมัติแบบมีเงื่อนไขไม่ใช่ช่องทางข้ามข้อกำหนดบังคับหรือข้อบกพร่องที่ยังทำให้ควบคุมผลสำคัญไม่ได้

แบบฟอร์ม 7 Incident and Restart Record

> วัตถุประสงค์ เชื่อมเหตุการณ์ การจำกัดวง การแก้และการกลับมาใช้ให้สอบทานได้ บันทึกสิ่งที่ยังไม่ทราบอย่างชัดเจน และปรับวงกระทบเมื่อได้หลักฐานเพิ่ม

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
เหตุและการตรวจพบ	Incident ID / Use case / วันที่เวลา / สัญญาณและผู้แจ้ง [กรอก]
รุ่นและวงกระทบ	ข้อมูล โมเดล กฎ สิทธิ์ / รายการ งวดหรือผู้เกี่ยวข้อง [กรอก / ระบุความไม่แน่นอน]
การพักและจำกัดวง	หยุดอะไร โดยใคร เมื่อใด / วิธีสำรองและสิทธิ์ที่จำกัด [กรอก]
ผลกระทบและการสื่อสาร	ผลจริงและที่อาจเกิด / ผู้รับแจ้งตามข้อกำหนด / วันเวลา [กรอก]
สาเหตุและการแก้	ข้อมูล ระบบ คนหรือกระบวนการ / วิธีแก้ เจ้าของและกำหนดเสร็จ [กรอก]
ผลทดสอบหลังแก้	Test IDs / กรณีเดิมและเกี่ยวข้อง / การหยุด / ข้อคงค้าง [กรอก]
ข้อเสนอและการตัดสิน restart	ขอบเขต รุ่น เงื่อนไข / ผู้มีอำนาจและเหตุผล / วันเวลา [กรอก]
ติดตามและปิดเหตุ	การติดตามเข้ม วันทบทวน ผลจริง บทเรียนและผู้ปิด [กรอก]

อย่าปิดเหตุจากการแก้รายการเฉพาะอย่างเดียว ต้องตรวจว่าสาเหตุร่วมยังอยู่หรือไม่ มีรายการก่อนหน้ากระทบหรือไม่ และการแจ้งเตือนกับการหยุดทำงานจริงหรือไม่

เจ้าของเหตุและผู้อนุมัติ restart ต้องมีอำนาจตามเนื้อหาและความเสี่ยง ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลเดียวกับผู้อนุมัติธุรกรรมเดิมทุกกรณี

แบบฟอร์ม 8 Management Monitoring Review

> วัตถุประสงค์ สรุปผลจริงกับ baseline ประเด็นคงค้าง และสิ่งที่ต้องตัดสินในการทบทวน กำหนดความถี่ตามความเสี่ยงและการเปลี่ยน ไม่ใช้รอบรายงานแทนการแจ้งเตือนที่ต้องทันเวลา

หัวข้อ	ข้อมูลที่ต้องกรอก
ขอบเขตและช่วงรายงาน	Use cases / กระบวนการ / งวด / เจ้าของรายงาน [กรอก]
คุณค่าเทียบ baseline	เวลาสุทธิ ต้นทุนรวม คุณภาพและงานแก้ / วิธีวัด [กรอก]
คุณภาพและการตรวจอิสระ	ข้อผิดพลาดที่หลุดผ่าน ผลสุ่มตรวจและวงกระทบ [กรอก / อ้างหลักฐาน]
Oversight และภาระงาน	ผู้ตรวจมีข้อมูล เวลา อำนาจหรือไม่ / งานค้าง / การตอบสนอง [กรอก]
เหตุการณ์และข้อยกเว้น	เหตุสำคัญ เวลาแจ้งถึงหยุด เรื่องค้างและกำหนดแก้ [กรอก]
การเปลี่ยนและข้อกำหนด	รุ่น ข้อมูล สิทธิ์ ผู้ให้บริการ / สิ่งที่ต้องทดสอบหรือทบทวน [กรอก]
ความเสี่ยงคงเหลือและสิ่งที่ยังไม่รู้	ผลประเมินล่าสุด ข้อจำกัดข้อมูลและเรื่องที่ต้องส่งต่อ [กรอก]
การตัดสินและติดตาม	คงเดิม จำกัด ขยาย พักหรือแก้ / เหตุผล เจ้าของและวันทบทวน [กรอก]

การรายงานต่อผู้กำกับดูแลควรชี้เรื่องสำคัญต่อวัตถุประสงค์และความเสี่ยง ไม่ส่งเพียงจำนวน prompts หรือเปอร์เซ็นต์ที่ AI ทำได้ ให้ระบุสิ่งที่ต้องตัดสินพร้อมอำนาจและทางเลือก

ใช้ผลจริงปรับ use case RCM DOA คู่มือและแผนทดสอบ บันทึกทั้งประโยชน์และต้นทุนที่เพิ่มจากการควบคุม

แหล่งอ้างอิงด้าน Governance และ Control

ตรวจแหล่งทางการและสถานะ ณ 10 ตุลาคม 2569 การอ้างถึงเป็นการใช้แนวคิดประกอบ ไม่ใช่การประกาศว่าปฏิบัติตามครบทุกข้อ

1 COSO GenAI 2026

แนวทางประยุกต์การควบคุมภายในกับ GenAI ไม่ใช่กฎหมายหรือใบรับรอง ใช้เป็นกรอบประกอบการออกแบบ

เปิดแหล่งทางการ

2 NIST AI RMF และ GenAI Profile

AI RMF เป็นกรอบสมัครใจ หน้า NIST ระบุว่ากำลังปรับปรุง ใช้ฉบับเผยแพร่และตรวจสถานะก่อนนำไปอ้างว่าเป็นข้อกำหนด

เปิดแหล่งทางการ

3 ISO IEC 42001 2023

ข้อกำหนดระบบบริหารจัดการ AI การกล่าวถึงมาตรฐานไม่แสดงว่าองค์กรได้รับการรับรอง

เปิดแหล่งทางการ

4 EU AI Act

กฎหมายที่ต้องตรวจขอบเขต บทบาท ประเภทระบบ และวันที่มีผล งานการเงินไม่ได้เป็น high-risk ทุกกรณี

เปิดแหล่งทางการ

5 ธปท แนวนโยบาย AI 12 ก.ย. 2568

ฉบับประกาศแล้ว สำหรับสถาบันการเงิน สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และผู้ประกอบธุรกิจการชำระเงิน ตามขอบเขต ไม่ใช่ข้อบังคับทุกบริษัท

เปิดแหล่งทางการ

6 IIA Statements of Position

แหล่งฉบับปัจจุบันสำหรับ Three Lines และบทบาท Internal Audit หน้า IIA ระบุการเผยแพร่ฉบับปรับปรุง 8 ก.ค. 2026

เปิดแหล่งทางการ

แหล่งอ้างอิงด้านวิชาชีพและ Human Oversight

ตรวจแหล่งทางการและสถานะ ณ 10 ตุลาคม 2569 การอ้างถึงเป็นการใช้แนวคิดประกอบ ไม่ใช่การประกาศว่าปฏิบัติตามครบทุกข้อ

7 TFAC มาตรฐานรายงานทางการเงิน

ตรวจกรอบที่กิจการใช้และงวดที่มีผล ตัวอย่าง ECL อ้าง TFRS 9 เมื่ออยู่ในขอบเขต

เปิดแหล่งทางการ

8 TFAC มาตรฐานการสอบบัญชี

ตรวจมาตรฐานที่ใช้ รวม TSA 330 และ TSA 540 ปรับปรุง มาตรฐานกำหนดงานผู้สอบบัญชี ไม่ใช่ใบรับรองระบบ AI

เปิดแหล่งทางการ

9 European AI HLEG 2019

Ethics Guidelines for Trustworthy AI กล่าวถึง HITL HOTL HIC เป็นแนวทางจริยธรรม แยกจากบทบัญญัติ AI Act

เปิดแหล่งทางการ

10 Australian DTA Key Terms

แหล่งนิยาม HITL HOTL HOOTL ในบริบทภาครัฐออสเตรเลีย ใช้ประกอบภาษาการออกแบบ ไม่ขยายเป็นกฎสากล

เปิดแหล่งทางการ

11 Federal Reserve SR 26 2

ฉบับปี 2026 แทน SR 11-7 เป็นแนวทางกำกับ model risk ในภาคธนาคาร ต้องตรวจขอบเขต ไม่อ้างเป็นข้อกำหนดทั่วไปของ GenAI หรือ agentic AI

เปิดแหล่งทางการ

ISO 31000 และ ISO IEC 23894 เป็นมาตรฐานประเภทแนวทางบริหารความเสี่ยง ส่วน ISO IEC 42001 เป็นข้อกำหนดระบบบริหาร ไม่ควรใช้คำว่าผ่าน ISO โดยไม่มีขอบเขตและหลักฐานรับรอง

เมื่ออ้างกฎหมายหรือแนวทางเฉพาะ ให้ตรวจฉบับล่าสุด บทบาทขององค์กร ระบบที่อยู่ในขอบเขต และวันที่ใช้จริงอีกครั้งก่อนนำไปประกอบการตัดสินใจ

บันทึกการกลั่นกรองและทิศทางเนื้อหา

ฉบับนี้รักษาแกน Judgment Human Oversight DOA Risk และ Process ของต้นฉบับ Claude แล้วจัดใหม่เป็นคู่มือปฏิบัติ ไม่ได้แก้ไฟล์ต้นฉบับหรือทำ redline แบบรายประโยค ส่วนที่เพิ่มคือเกณฑ์ readiness การดูแลระหว่างใช้ การหยุดกับ restart และแบบฟอร์มเชื่อมหลักฐาน

ตารางที่ 13 บันทึกการกลั่นกรองและทิศทางเนื้อหา

ประเด็นที่กลั่นกรอง	แนวทางในฉบับนี้
หลักฐานกับการพึ่งพา	เปลี่ยนจากคำรับรองผลเป็นข้อมูลสนับสนุนการประเมินตามบทบาท
อำนาจกับกฎอัตโนมัติ	อนุมัติกฎไม่แทนอำนาจรายธุรกรรมที่ข้อกำหนดสงวนไว้
Loop และคุณภาพผู้ตรวจ	ไม่จัดเป็นบันไดตายตัว HIC ครอบรูปแบบอื่น และ HITL ต้องตรวจได้จริง
บทบาทกำกับดูแล	แยกฝ่ายบริหาร สายที่สอง Internal Audit และคณะกรรมการตรวจสอบ
ความเสี่ยงและหลักฐาน	ไม่เท่ากับมี sign-off แล้วลดคะแนน ไม่ต้องเก็บทุกคำตอบ AI
ฉบับอ้างอิงและขอบเขต	ใช้ ธปท ฉบับประกาศ IIA ฉบับปัจจุบัน และแยก SR 11-7 จากฉบับแทน
การนำไปปฏิบัติ	เพิ่มแบบฟอร์ม 8 ชุด เกณฑ์ทดสอบ go-live incident และ restart

บทบาทของเว็บไซต์ บทสรุปเป็นจุดเริ่มอ่าน บทความสี่เรื่องอธิบายแกนคิด บทความ Playbook เชื่อมสู่การใช้งาน และไฟล์นี้ใช้ปรับเป็นเอกสารของกิจการ ลดการซ้ำทฤษฎีและไม่ขยาย positioning ไปเป็นผู้รับรอง AI หรือผู้เชี่ยวชาญทุกด้าน

ทิศทาง DHISORA เน้นการตัดสินใจและการควบคุมในงานการเงินที่มีผู้รับผิดชอบ ความได้เปรียบต้องพิสูจน์ด้วยความเข้าใจบริบท การเชื่อมศาสตร์และผลการปฏิบัติจริง ไม่สร้างความหายากจากการเข้าถึงยากหรือคำเรียกทางการตลาดเพียงอย่างเดียว